

PRATARMĖ

Pasaulyje įsisiūbuojant globalizacijai ir visuotinumui, tautos ir tautiškumo, tautinio tapatumo išsaugojimo problemos tampa itin aktualios. Kultūros paveldo, kaip gyvosios kultūros vertybių sistemos, padedančios išlaikyti tautinį tapatumą ir kartu atveriančios galimybes visavertei kultūros raiškai pasaulio tautų bendrijoje, puoselėjimas ir šios sistemos vertybių sklaida tapo vienu svarbiausių Europos Sąjungos kultūros politikos prioritetų. Tai patvirtina pastarųjų metų Europos Komisijos komunikatai, vykdomos tarptautinės programos, integruojančios daugelį kultūros paveldo ilgalaikio išsaugojimo ir sklaidos tobulinimo aspektų. Šia kryptimi formuojama ir daugelio Europos Sąjungos šalių kultūros politika, skatinanti puoselėti kalbą, papročius, meną ir tuo pačiu akcentuojanti, kad šis paveldas ir kultūros žinios turi būti pateikiami viešai prieigai be jokių laiko ir vietos apribojimų.

Šiuo leidiniu buvo siekiama kuo išsamiau atskleisti pačius įvairiausių kultūros paveldo ilgalaikio išsaugojimo ir sklaidos aspektus, aptariamus įvairių pasaulio šalių autorių publikacijose. Čekijos nacionalinės bibliotekos projektas, kurį pristato M. Balíková, integruoja kelerių metų Čekijos, Kroatijos, Lietuvos, Latvijos, Makedonijos, Slovakijos ir Slovėnijos pastangas tobulinti daugiakalbę dalykinę prieigą prie nacionalinių bibliotekų katalogų. Nuo šio projekto sėkmės priklausys galimybė vartotojams kreiptis į bendras sistemas nacionaline kalba.

Prasmingos yra Kongreso bibliotekos pastangos tobulinti savo katalogus, kurie, J. D. Byrum nuomone, privalo atliepti nūdienos vartotojo poreikius – bibliotekų katalogai negali atsilikti nuo paieškos galimybių, prie kurių vartotojas jau yra įpratęs. Autoriaus žodžiais tariant, turi „... atsirasti naujos kartos OPAC su daug didesnėmis funkcinėmis galimybėmis, daugeliu atvejų sukurtomis pagal internetinių paieškos sistemų bei virtualių knygynų tipinių funkcijų pavyzdį“.

Aptariamoms temoms kontekste ypač aktualūs tebėra skaitmeninių objektų metaduomenų standartai. Greta jau žinomų ir plačiai naudojamų aprašomųjų metaduomenų ir skaitmeninių objektų saugojimo standartų kuriami nauji, padedantys geriau valdyti objektus skaitmeninėje terpėje, siekiant jų saugumo ir sklaidos efektyvumo. Apie vieną naujausių – PREMIS – modelį rašoma Kongreso bibliotekos specialistės S. H. McCallum publikacijoje.

Revoliuciniu žingsniu tobulinant bibliotekų katalogus galima laikyti „Funkcinių reikalavimų bibliografiniams įrašams“ modelį, kurio praktinis pritaikymas žymiai išplečia

funkcines paieškos galimybes. Apie kito modelio – „Funkcinių reikalavimų autoritetiniams įrašams“ – galimybes ir privalumus rašo G. E. Patton.

Nors elektroniniai išteklių visuotinai pripažinti svarbia kultūros paveldo dalimi ir daugelyje šalių yra archyvuojami bei atsispindi valstybinės bibliografijos leidiniuose, šių dokumentų bibliografinės apskaitos problema tebėra kol kas labai aktuali. Elektroninių išteklių archyvavimo įstatymų bazės tobulinimo bei bibliografinės apskaitos prasme reikšmingas yra IFLA Bibliografijos sekcijos atliktas tyrimas, kurio rezultatai pateikiami B. Wiggins publikacijoje.

Leidinio idėją papildė publikacijos apie skaitmeninimo projektus, atskleidžiančius įvairius šio kompleksinio darbo aspektus: atvirųjų standartų taikymą (T. Erjavec, M. Ogrin), metaduomenų valdymą nevienalytėje skaitmeninėje bibliotekoje (B. Haslhofer, R. Hecht), katalogo aprašų kūrimą skaitmeninėms reprodukcijoms (S. Klarin), organizacinį darbą ir iniciatyvas (D. Mladenčić, M. Grobelnik, A. Kavčič-Čolić).

Kaip paprastai, „Bibliografijoje“ pateikiamos mūsų šalies publikuoti kultūros paveldo turinį, jo apsaugą bei sklaidą atspindinčios publikacijos. S. Kvietkauskienė ir J. Steponaitienė pristato reikšmingiausio paveldo atranką skaitmeninimui, kuris vykdomas Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje, V. Černiauskaitė nagrinėja lietuviškų knygų reklamos savitumus po spaudos draudimo panaikinimo, R. Misiūno publikacijoje analizuojama lietuvių DP leidybinė situacija Vakarų Europoje 1945–1952 m., A. Pacevičius supažindina su 1506–1797 m. veikusio Senosios regulos karmelitų vienuolyno prie Šv. Jurgio bažnyčios Vilniuje biblioteka.

Su daktaro K. Griniaus, žymaus Lietuvos tautinio atgimimo sąjūdžio organizatoriaus ir dalyvio, medicinos mokslo žinių skleidėjo įnašu į lietuvišką medicinos spaudą ir bibliografiją supažindina S. Stakulienė. J. Steponaitienės publikacija suteikia galimybę geriau pažinti iki šiol mažai tyrinėtą mūsų šalies kultūros paveldą, kauptą ir saugotą Karaliaučiaus mokslo ir kultūros institucijose.

Profesoriaus O. Janonio publikacija pristato vieną fundamentaliausių bibliografijos mokslo disciplinų, dėstomų Vilniaus universiteto bibliotekininkystės ir informacijos mokslo bakalauro studijų programoje – „Bibliografijos teorija“.

Regina Varnienė